

Silvertärnan

HÖSTEN 2015

Tema: Fågelsträck

SÖDERHAMNS

FÅGELKLUBB

Söderhamns Fågelklubb (SFK)

Syfte

SFKs syfte är att främja utforskandet och skyddet av fågelfaunan och dess miljö, att verka för att hos allmänheten väcka och underhålla intresset för fåglar och fågelmiljöer, samt att skapa förutsättningar för medlemmarna att aktivt utöva sitt fågelintresse.

Bli medlem

Medlemskap i SFK erhålls genom att sätta in 150 kr på vårt pg 879140-2. För varje ytterligare familjemedlem betalas 10 kr. Glöm inte att ange Ditt namn och Din adress, samt namn på eventuella familjemedlemmar.

Styrelse

Ordförande:	Thomas Tiger	070-517 50 69
Vice ordf:	Magnus Ahlgren	073-020 99 31
Sekreterare:	Angus Thomson	0270-28 70 37
Kassör:	Stefan Persson	070-342 64 63
Ledamot:	Lilian Sörberg	070-359 22 37
Ledamot:	Bengt Göthe	070-533 70 98
Ledamot:	Rolf Borg	073-542 11 84
Suppleant:	Eva Lundh	070-256 35 81
Suppleant:	Gunnel Edenström	070-298 67 73
Suppleant:	Thomas Rask	070-394 86 12

Hemsida

www.silvertarna.se

Webmaster: Lena Radler

Programansvarig

Bengt Göthe, Rolf Borg

Redaktion för Silvertärnan

Magnus Ahlgren, Rolf Borg

Klubblokal

Bygdegården Vargen, Kyrkogatan 18, Söderhamn

Bild framsida: Kungsfågel rastande på Skatrevet efter passage av Östersjön .
foto: Stefan Persson

Bild baksida: . Foto:

Ordförande har ordet

De styrande i det antika Etrurien (Rom med omnejd) var noga med att inför större beslut rådfråga en Augur. Denne tillhörde nämligen ett prästerskap med förmågan att tolka gudarnas åsikt om ett speciellt förslag, oavsett om det var militärt, religiöst eller politiskt. Augurens speciella kompetens låg i att studera fåglarna. Genom att notera deras beteende (hur de flög, lät etc.), kunde en Augur ge vägledning om lämpligheten i ett beslut. Att rådfråga en Augur var därför en central och viktig rutin i maktens korridorer.

Dagens Augurer kanske inte har samma kontakt med gudarna, men de sitter på viktig kunskap om fåglarna som skulle kunna vara vägledande i många politiska beslut. Fåglarna har nämligen visat sig vara ovärderliga indikatorer på mycket som händer i vår miljö.

Ta t.ex. ismås. Man uppskattar att det Kanadensiska beståndet minskat med 80% bara sedan 1980-talet. Tre kanadensiska forskare fann nyligen att ismås bär på extremt höga halter av kvicksilver. Detta farliga ämne finns i äggen men lagras också i fjädrarna. Genom att undersöka fjädrar från ismåsar mellan åren 1877 (museiexemplar) och 2007 kunde man konstatera att halten kvicksilver ökat 45 gånger under perioden.

Ett annat exempel är att forskare nu hittar mer och mer plast och annat avfall i magarna hos havslevande fåglar. Studier har visat att över 95% av undersökta större liror och över 80% av stormfåglar hade plast i magarna. Havslevande fåglar stöter dessutom upp halvmålt föda för att mata ungarna. I undersökningar 1997 och 2003 visade forskarna att 98% av ungar till laysanalbatrosser och 73% av ungar till jättestormfåglar hade matats med t.ex. fiskelinor, cigarettändare, aluminiumfolie, knappar, leksaker, plastpåsar, golfpeggar, diskhandskar, märkpennor, glödlampor och rep!

Dagens Augurer gör viktiga insatser och man kan hoppas att våra politiska ledare, likt antikens, tar stor hänsyn till deras synpunkter.

Men man behöver inte vara forskare för att upptäcka att fåglarna speglar förändringar i miljön. Själv har jag så länge jag minns hört ortolansparven sjunga vid Ålsjöängarna varje år. Det har varit ett lika säkert värtecken som när de första tofsviporna dyker upp, första sånglärkan, tranan eller storspoven. Ålsjöängarna har varit en av de säkraste lokalerna i Hälsingland för att få höra ortolansparv.

Faktum är att till och med skådare från andra ställen i Sverige lärt sig att lyssna efter ortolansparven när de (vilket blir vanligare och vanligare) stannar på Ålsjöparkeringen vid E4 för sin fikarast. Flera jag mött forts.

Ismås (*Pagophila eburnea*)

Foto: Thomas Tiger

stannar på Ålsjöparkeringen vid E4 för sin fikarast. Flera jag mött där under våarna har undrat om ortolansparven dykt upp än.

Ortolansparven trivs i två olika miljöer. Dels i småskaligt jordbrukslandskap (som vid Ålsjöängarna), dels på nyupptagna kalhyggen. Den svenska populationen av ortolansparv har (likt i övriga Europa) minskat drastiskt under senare år. Nyligen hölls ett seminarium om ortolansparvens tillbakagång i Norden. Där framkom att det svenska beståndet på 1970-talet uppskattades till ca 40000 par, men att arten mellan 1975 och 2013 minskat med 85%. Nu tror man att det bara finns ca 4000 par i Sverige. Troliga orsaker anses vara biotopförändringar och jakt i framförallt Frankrike där ortolansparven fångas illegalt och äts som en delikatess. Man uppskattade på seminariet att av det totala västeuropeiska ortolansparvsbeståndet kan så mycket som 10000 fåglar fångas i Frankrike under höststräcket. Även om biotopförändringar kan antas vara den största orsaken till artens tillbakagång så bidrar den franska jakten sannolikt till att ytterligare reducera det redan sargade beståndet i Europa. Hur vet vi då att våra svenska ortolansparvar tar vägen över Frankrike? Jo, nyligen kunde några ornitologer med hjälp av ljusloggar kartlägga de svenska ortolansparvarnas riskfyllda höstflytt ner till vinterkvarteren i sydvästra Afrika. Det visade sig att sparvarna passerar just det område i sydvästra Frankrike där den olagliga jakten är som mest utbredd.

Våren 2015 hände det som jag fruktat; jag hörde ingen ortolansparv vid Ålsjöängarna! För en Augur i antikens Etrurien hade det utgjort ett allvarligt tecken på att något är fel. Också en ordförande i en lokal fågelklubb kan ju börja undra, även om mina möjligheter att påverka beslutsfattare inte tillnärmelsevis är lika stora som Augurens. Möjligtvis skulle jag kunna skicka följande limerick till någon fransk politiker:

En ortolansparv från Söderala,
ville ej till krogmenyn kvala,
men ack en sådan stor illusion,
för den togs vid en fransk gränsstation,
där den försökte se ut som en svala!

Väl mött i markerna!

Thomas Tiger

Ortolansparv (*Emberiza hortulana*) vid Ålsjöängarna maj 2006

Foto: Stefan Persson. Noterbart att vi har ett återfynd på ringmärkt ortolansparv från Ålsjöängarna och hittad just i Frankrike.

Källor

Om kvicksilver: Rapidly increasing methyl mercury in endangered Ivory Gull (*Pagophila eburnea*) feathers over a 130 year record. Bond, Hobson, Brandfireun, March 2015. (<http://rspb.royalsocietypublishing.org/content/282/1805/20150032>)

Om plast: Seabirds suffer from eating "junk". (<http://www.birdlife.org/datazone/sowb/casestudy/159>)

Om ortolansparv-seminarium: Birdlife Sverige's hemsida (www.birdlife.se).

Om ljusloggar: Ornis Svecica, 2015.

Tema – flyttfåglar och fågelsträck

Text: Magnus Ahlgren

”Härligt grabbar och tjejer, hösten är här!” Det var den trettonde juni och de första storspovshonorna var redan på väg söderut. Stationschefen konstaterade att det bara gått sex dagar sedan de sista norrsträckande tättingarna noterats. Det här minnet från min första sejour på Ottenby fågelstation våren 1981 får fungera som illustration till det faktum att fågelsträck pågår under en större del av året än man kanske först tänker sig. Även om vi betraktar vissa fåglar som ”stannfåglar” är det förhållandevis få arter som är helt och hållet stationära. Fågelsträck sker dessutom på fler sätt än i form av nordsträck på våren och sydsträck på hösten. I det här numret av Silvertärnan ska vi ge en lite vidare bild av det här med fågelsträck. Som vanligt försöker vi göra det med ett perspektiv från Söderhamn och Hälsingland.

Varför sträcker fåglar?

Ordet överlevnad är en god början men det handlar inte om någon enstaka individs överlevnad. Att flyga över hav, berg och öknar, ibland 1000 mil eller mer för att häcka eller övervintra innebär en betydande risk för en fågel. Många av de fåglar som sträcker norrut på våren kommer aldrig att återkomma till den plats där de tillbringat vintern. Ännu större är förlusterna för de ungfåglar som följer sina föräldrar mot vinterkvarteren på hösten. Varför då inte stanna på samma plats för att häcka?

Starar *sturnus vulgaris* på sträck
foto Stefan Persson

Svaret ligger i fåglarnas arvsmassa, deras gener. Arternas beteenden styrs av dessa gener. Varje arts sträckmönster baseras på en strategi där risker vägts mot fördelar och där gener som skapat framgångsrika beteenden förts vidare till nästkommande generationer. Det som framstår som stora risker för en enstaka individ kan i själva verket vara en förutsättning för artens fortlevnad. De arter som sträcker till Nordkalotten för att häcka drar nytta av den enorma rikedom av insekter och annan föda som finns här under några korta sommarmånader. Tillgången på näring gör det möjligt att på kort tid föda upp ett så stort antal ungar att flytten norrut – och därefter söderut igen – lönar sig för arten som helhet. Alternativet, att stanna kvar på övervintringsplatsen för att häcka (eller för den delen att flytta en kortare sträcka söderut i Afrika), hade inneburit lägre risker men också en så betydande konkurrens om den föda som finns tillgänglig där.

Arter som flyttar kortare sträckor är som regel mindre bundna till vissa tider och flyttvägar. Korsnäbbar och en del andra arter (exempelvis sidensvansar, mesar och ugglor) uppvisar ibland sträckrörelser och plötsliga populationsökningar som kan upplevas som ”invasioner”. Dessa beror på kraftiga variationer i de här arternas stapelföda. Rika år föds fler ungar än vanligt. När tillgången på föda minskar vid häckplatserna ger sig fåglarna ut på stäck för att söka rätt på områden med bättre tillgång på mat.

Fågelsträck kan vara nedärvda beteenden men forskarna anser också att unga fåglar lär sig av sina föräldrar. Vissa forskare menar också att fåglarna får en ”aha-upplevelse” när de för första gången kommer tillbaka till den plats där de fötts och på så vis skaffar sig ett eget sträckbeteende när de själva fött fram sina ungar.

Navigering – hur?

Fåglar har flera sätt att navigera. De flesta tättingar är nattsträckare. De kan använda stjärnhimlen för att navigera men hittar rätt även när det är mulet. I mer

Ejdersträck korsholmsudden foto: Stefan Persson

än ett halvt sekel har vi vetat att fåglarna har en inbyggd magnetisk kompass. Dagflyttande fåglar, exempelvis rovfåglar, tar förstås dessutom solen till hjälp. Forskarna menar dessutom att fåglarna har en så avancerad syn att de kan navigera med hjälp av solstrålarnas brytningsvinkel genom molnen! Många dagflyttare navigerar också med hjälp av landmärken som öar, uddar, berg och sjöar.

Sträck – vart och hur långt?

”Värstingen” i sammanhanget är förstås silvertärnan som i princip flyttar mellan Arktis och Antarktis två gånger per år. Såvitt känt häckar den dock bara på norra halvklotet.

Många svenska tättingar flyttar till Afrika där de övervintrar på savannerna söder om Sahara. Men långtifrån alla flyttfåglar söker sig dit. Det finns också tättingar

Silvertärna *sterna paradisaea* den verkliga långflyttaren.

Foto: Stefan Persson

som flyttar i sydostlig riktning. Ett exempel från vår del av landet är blåhaken, som har sina vinterkvarter från östra Afrika och ända till Sydostasien. Bland vissa arter förekommer en varierad flyttning. De flesta svarthättor och sädesärlor flyttar till Medelhavsområdet; Nordafrika och Mellanöstern. Längre söderut i Europa är emellertid dessa arter kortflyttare eller till och med stannfåglar. Milda vintrar förekommer det att svarthättor och sädesärlor övervintrar i södra Sverige, exempelvis på insektsrika tångbankar längs Skånes eller Hallands kuster. Ett mönster för sådana arter är att ju längre norrut en individ häckar, desto längre söderut flyttar den. Så är fallet exempelvis för rödhakar. Biometriska mätningar har också visat att de fåglar som flyttar längst är tyngre och har längre vingar jämfört med de släktingar som är kortflyttare i Mellaneuropa.

Sjöfåglar och havslevande fåglars flyttning ser delvis annorlunda ut. Medan födotillgången för landlevande fåglar huvudsakligen styrs av mängden solljus är det andra faktorer (saltströmmar och vattentemperatur) som bestämmer tillväxten hos plankton och fiskar. Eftersom dessa variationer inte med nödvändighet ger störst födotillgång på sommaren kan de ha annorlunda häckningstider och sträcktider. Fåglar som lever i sjöar och längs kuster är förstas beroende av öppet vatten. Många av våra trutar och måsar sträcker bara så långt att de hittar öppet vatten. Silltruten (i Östersjön) är dock en långflyttare som rör sig ända till Afrika.

När våra storlommar och smålommar häckat färdigt i våra trakter ger de sig ivägfast åt olika håll. Storlommarna flyttar sydostvärt, tvärs över kontinenten till Svarta Havet. Smålommarna däremot flyttar åt sydväst där de övervintrar i havet längs Europas västkust.

Årstider? Invasionsarter m.m.

Många tättingar är datumflyttare. Detta gäller typiskt sett för långflyttare som sädesärta och flugsnappare vars flyttrörelser styrs av dagens längd. Kortflyttares sträckrörelser styrs oftare av vädret. Tofsvipa och ormråk drar t.ex. norrut när vädret medger. I södra Sverige är det inte ovanligt med tofsvipor som kurar i snögloppet redan i slutet av januari.

Sverige och Norrlandskusten är både transitland och i viss mån vinterkvarter för vissa arter. När ”våra” kungsfåglar flyttar söderut (många är stannfåglar eller kortflyttare medan andra flyttar åt syd/sydväst mot Danmark och kontinenten), då kan det hända att kungsfåglar från Finland och Ryssland fyller på österifrån. Var dessa kungsfåglar väljer att övervintra beror ofta på tillgången på föda samt om det är en sträng eller mild vinter. Motsvarande sträckrörelser, ibland invasionsartade sådana, förekommer bland exempelvis sidensvans, björktrast, större hackspett och bland korsnäbbar.

Sträcklokaler i Söderhamnsområdet

Stenöörn. Denna lokal är en utmärkt plats för vadare som rastar på sin väg från tundran och söderut. Många vadarfåglar övervintrar längs kusterna i Västeuropa. Nordsträcket är snabbt och intensivt, bästa tiden på våren är oftast senare delen av maj. Bäst förutsättningar för bra observationer har man på kvällen då det är bra ljusförhållanden. Lågvatten ger stora sandtor, vid högvatten gömmer sig fåglarna ofta längs strandkanterna. Höstsäsongen är långsammare, den börjar så sakteliga i juni och fortsätter till i vart fall september.

Korsholmen (nära Långvind) är en lokal som erbjuder riktigt bra havsfågelskådning. Här kan man se sträckande lommar och änder, men även måsar och labbar. Här behöver du vara morgonpigg, tidiga morgnar i början av maj är det bra förutsättningar. Även under hösten kan man på Korsholmen studera sträck av sjöfågel. Grundregeln är att dagar med vind från ostsektorn ger bättre och fler observationer.

Skatrevet. Från Skatöns ostligaste punkt har man förstås möjlighet att se sträckande vadare och sjöfåglar. Från augusti till oktober samlas det även mycket tättingar i busksnåren där de väntar på lämpliga väderförhållanden innan de vågar sig ut över Bottenhavet. Har man tur och tålamod kan det dyka upp rariteter från öst som exempelvis taigasångare.

Vårdberget Ljusne, Alirs Öga.

Höga berg är ofta bra platser för att se rovfågelsträck. Vårsträcket för rovfåglar är bäst i april medan sydsträcket är som intensivast i augusti och september.

Ålsjöängarna. I samband med snösmältningen stannar änder, tranor och en del tättingar på Ålsjöängarna för att rasta. Lokalen är lättillgänglig med parkering vid E4:an. En bra plats för skådning är Holmen på västsidan av E4:an. Snörika vintrar kan du passa på att spana efter änder och gäss i de smältsjöar som bildas på ängarna i april. Frampå förmiddagarna, särskilt vid sydliga vindar erbjuder Holmen också bra förutsättningar för att se sträckande vråkar, falkar och örnar. Under höststräcket kan man spana rovfåglar från södra tornet (utanför Ålsjöstugan). Här har man dessutom medljus under större delen av dagen.

Lycka till med sträckskådningen! (Läs gärna mer om våra olika lokaler på hemsidan.) #

Tornfalk *falko tinnunculus* foto: Stefan Persson

Anslagstavlan

Glöm inte!

Att skicka in din lösning på korsordet!

Reportage!

Vi vill fortfarande gärna ha just ditt bidrag till reportage eller berättelser här i tidningen och vi ser fram emot Ditt bidrag, stort som smått!

Det hela får gärna kompletteras med någon tillhörande bild. Redaktionen svarar för korrekturläsningen. Skicka ditt bidrag via mejl till: info@silvertarna.se

WORLDBIRDWATCH DAY!

Häng med till Skatön!

Nu är det jul igen!

Du missar väl inte skinksmörgåsen och bildvisningen den **6/12!**

Fågelmatning!

Vi börjar utfodra vid vår station på Granskär runt mitten av oktober. Där finns det alltid fåglar att titta på!

Bird race!

Kom ihåg att anmäla ett lag till vinterns höjdpunkt Söderhamn bird race

Besök vinterns bildvisningar!
Men kolla först på hemsidan

Korsordet

					FINSKT FÖRNAMN	VAR VÅL ZARAH LEANDER	HAR EN DEL I HÅRET	MELLAN- VÅG
				DAM- PLAGG				
				VÄLDÖFT	→			
					KURVA			
				EN HALVÖ				KNIXADE
				NY- BYGG- ARNA				
	↓	DEN ÄR DET STÖRSTA DÄGGDJURET		LUST- GÅRD	STEG	KAN KALVA		
→					MÄRKN. PÅ LEKSAKER			
BENSIN BOLAG		BRUKAR VARA HEMLIG	ONSDAG					
SLUMP- ADE SIG		3,14				GILLAR TORRT KLIMAT	I SVERIGE 1912	EN MAT RÄTT
		LAND			HAR SAMMA FÖRÄLDRAR	ARBETE VÄRNAMO NYHETER		
FÅGEL								BALK
HÖJDEN		FISKAR		FUTTIG			ÖSEL OCH BORN- HOLM	
TILLTAL			VANN I BRIGHTON	LANDSKOD FÖR DANMARK	FÅG- LAR	FÄRDAS BAK- LÄNGES	HÖGST INOM FÖR- SVARET	
FÅGEL					HAR MÅNGA KANALER			
FÅGEL							NALLA	BODDE I EDEN
PÅ DREJ- SKIVAN		FIRMA		EN SORTS ÖDLOR				
→				L.E.	FICKUR			

En fågel i de grå rutorna

Bokstäverna i de grå rutorna bildar ett fågelnamn.

Skicka din lösning (endast namnet på fågeln) till:

Bengt Göthe, Kaptensgatan 11A, 826 37 Söderhamn

eller med e-post till bengt.gothe@soderhamn.com senast **28/11**.

Glöm inte att skriva namn, adress och telefonnummer.

Dragning och prisutdelning sker den **6/12** på Bygdegården Vargen när vi har avslutning och äter skinksmörgås. Vinnarna kommer att publiceras i nästa nummer.

Höstprogram 2015

Bästa medlem!

Hösten är som bekant den tid då alla flyttfåglar ska återvända till sina vinterkvarter. För oss innebär det många tillfällen att skåda fågel.

Hösten innebär också att vi går mot mörkare tider. Då utnyttjar vi mörkret till att bl. a. se på bilder som våra medlemmar tagit. Det finns många duk-tiga fotografier i klubben, så ett besök på våra bildvisningar är mycket givande.

Notera också att vi som vanligt "förlänger" säsongen något och plockar med några våraaktiviteter i detta program. Det gör vi eftersom Silvertärnan inte kommer förrän en bit in i februari.

Alla är välkomna på våra exkursioner och andra aktiviteter.

Ta gärna med vänner och bekanta.

Bra att veta:

OBS!
Ev. ändringar och tillägg i programmet
uppdateras via vår hemsida
www.silvertarna.se

Vid alla exkursioner anger vi en samlingsplats. Där samlas vi för sam-
äkning om vi ska till någon annan plats.

Varma kläder och fika är alltid bra att ha med. Vi står ofta stilla och det kan vissa årstider bli ganska kallt. Då är det skönt att värma sig med lite fika och en varm tröja. Fågelbok och kikare är bra att ha med sig. Oftast har någon i gruppen med sig tubkikare så det går att artbestämma fåglar på längre avstånd. Man behöver inte vara expert för att följa med. Vi hjälps åt att besvara frågor, och kom ihåg - det finns inga dumma frågor. Vissa exkursioner är lite mer ansträngande med t.ex. en längre promenad, och då har vi försökt ange det i programmet. Har du frågor inför en exkursion går det alltid bra att kontakta exkursionsledaren.

När vi är inomhus träffas vi på vår klubblokal Bygdegården Vargen om inte annat anges. Bygdegården ligger på Kyrkogatan vid Ulrika Eleonora kyrka (se sid 2).

Exkursionerna sker i samarbete med Studieförbundet i Söderhamn

6/9 söndag

RINGMÄRKNING Granskär

En av våra populäraste aktiviteter där du har möjlighet att lära dig mer om ringmärkning och kan på nära håll få se våra småfåglar. Vi håller som vanligt till på Granskär våtmark. Du finner oss vid paviljongen mellan kl. 06:00 och 10:00.

För info kontakta Stefan Persson 070-342 64 63

17/9 torsdag

RINGMÄRKNING Ugglor Kilbo

Kommer pärluggla och sparvuggla att fastna i näten?

Följ med ut i skogarna runt Kilbo och se. Klubben bjuder på grillad korv.

Vi samlas vid Resecentrum kl. 19:00 för samäkning till Kilbo.

För info ring Stefan Persson 070-342 64 63

19/9 lördag

ROVFÅGLAR Alirs Öga

Vid den här tiden på året brukar rovfågeln passera på sin väg söderut. Vi samlas på Alirs Öga kl. 10:00.

För info kontakta Bengt Göthe 070-533 70 98

3/10 lördag

WORLDWATCH DAY Ålsjöområdet

Över hela Europa samlas fågelskådare denna dag för att samla in fågelobservationer. Vi bidrar genom att följa fåglarna vid Ålsjöområdet.

Varma vindtäta kläder, en välfylld fikakorg och kikare är bra att ha med.

Samling vid Ålsjöparkeringen kl. 08:00.

För info ring Lars Henningson 070-699 89 31

4/10 söndag

LAVSKRIKA

Vi följer med Bollnäs Fågelklubb till de djupa skogarna kring Arbrå där Åke Englund visar oss runt. Förhoppningsvis får vi se lavskrika och andra skogsfåglar som kommer fram till de matningar som Åke har.

Vi samlas vid Resecentrum kl. 07:30 för samäkning.

För info kontakta Gunnar Andersson 070-651 40 17

20/10

BILDVISNING Brasilienafton

Staffan Reinius visar foton från Brasilien. Vackra naturbilder med exotiska fåglar, växter och lite småkryp dyker nog upp på vita duken. Missa inte detta!

Klubben bjuder på fika under kvällen.

Vi träffas på Bygdegården Vargen kl. 19:00. (Se under ”Notiser” om klubblokalen Vargen)

För info kontakta Bengt Göthe 070-533 70 98

3/11 tisdag

BILDVISNING Medlemmarnas bilder

Vi tittar på de fågelbilder som klubbens fotograferande medlemmar tagit.

Har du några bilder att visa så ta gärna med dem på ett USB-minne.

Klubben bjuder på fika under kvällen.

Vi träffas på Bygdegården Vargen kl. 19:00.(Se under ”Notiser” om klubblokalen Vargen)

För info ring Thomas Tiger 070-517 50 69

17/11 tisdag

BILDVISNING Medlemmarnas bilder

Samma upplägg som den 5/11.

Har du några bilder att visa så ta gärna med dem på ett USB-minne.

Klubben bjuder på fika under kvällen.

Vi träffas på Bygdegården Vargen kl. 19:00.(Se under ”Notiser” om klubblokalen Vargen)

För info kontakta Rolf Borg 073-542 11 84

5/12 lördag

SKINKSMÖRGÅS

Vi avslutar året med en tradition: skinksmörgås, lotteri och bildvisning!

Siv och Janne Lundstedt visar norgebilder från en resa med Hurtigruten.

Vi träffas på Bygdegården Vargen kl. 17:00.(Se under ”Notiser” om klubblokalen Vargen)

För info ring Gunnel Edenström 070-298 67 73, Eva Lundh 070-256 35 81 eller Lilian Sörberg 070-359 22 37

16/1 2016 lördag

SFK BIRDACE

Denna prestigefyllda tävling har redan blivit en omtyckt tradition.

Lag om 2-4 personer tävlar om vilka som hittar flest arter under dagen

(som ju inte är så lång denna tid på året). Vi avslutar sedan med

gemensam förtäring. Mer information om regler och anmälan kommer att

finnas på hemsidan (www.silvertarna.se). **Håll utkik och anmäl ett lag!**

9/2 2016 tisdag

BILVISNING Medlemmarnas bilder

Samma upplägg som höstens tidigare bildvisningar.

Har du några bilder att visa så ta gärna med dem på ett USB-minne.

Klubben bjuder på fika under kvällen.

Vi träffas på Bygdegården Vargen kl. 19:00.(Se under ”Notiser” om klubblokalen Vargen)

För info kontakta Magnus Ahlgren 073-020 99 31

Notiser

Bygdegården Vargen ute till försäljning

I många år har SFK haft klubblokal i bygdegården Vargen. Denna fastighet ligger för närvarande ute till försäljning. Det är i dagsläget osäkert vad detta kommer att innebära för SFK, men information om eventuella förändringar i lokalfrågan kommer att finnas på SFKs hemsida (under ”Program”). Ta alltså för vana att alltid kolla hemsidan innan ni åker till någon SFK-aktivitet på Vargen.

/Red.

SFK har startat projekt backsvala

Backsvala är en art som har svårt att hitta lämpliga boplatser, då de gräver ut sina bohål i lodräta sandbrinkar som nipor och sandtäkter. I Söderhamns kommun finns det nu inga häckande backsvalar och ytterst få observationer under häcktid. Vid Sand Ålsjön fanns historiskt en stor backsvalekoloni när sandtäkten var i gång. Orsaken till den stora tillbakagången har säkert flera orsaker men den mest påtagliga är bristen på sandtag. Fågelklubben har startat ett backsvaleprojekt med konstgjorda bohålor. Vid Britas backe har vi murat upp bohålor fyllda med sand för att locka dit någon svala. Ingen svala där under 2015 men vi hoppas på nästa år. Vi tackar markägaren för sitt stora tillmötesgående och även ett tack till länsföreningen för ekonomiskt stöd.

Naturligt backsvalebo med ungar

Fåglarnas släktträd kartlagt

I en jättestudie utförd av
De uppmurade bohålen
vid Britas backe
Foto Stefan Persson

forskare från många olika

Dvärgmås ny häckfågel vid Ålsjön

Att det har observerats dvärgmås vid Ålsjön är ingen nyhet. I stort sett varje vår ses den under flytt till sina nordliga häckplatser. Ett färre antal individer brukar då stanna till i sjön några dagar innan de fortsätter norrut. Våren 2013 var inget undantag. Skillnaden var dock att några dvärgmåsar stannade längre än normalt och vi kunde konstatera att häckningsförsök gjordes. Tyvärr resulterade det inte till någon flygg unge. Våren 2014 gjordes återigen häckningsförsök, nu av ca 10 par, och under juli visade sig en unge som hade klarat sig till flygg ålder. Första lyckade häckningen! Förmodligen kan fler ungar ha kläckts men predationstrycket från framförallt mink och trana är stort på alla Ålsjöns dopping-, mås-, och vadarfåglar. Förhoppningarna var i alla fall stora att dvärgmås skulle häcka även våren 2015, och mycket riktigt sågs återigen ca 10 par i sjön under hela juni. Sista dagarna i juni kunde tre dunungar ses från Ålsjötornet. Tyvärr gick det inte så bra för dessa dunungar för ingen juvenil dvärgmås observerades i Ålsjön under resten av sommaren. Vi får hoppas att det åter häckar dvärgmås under 2016 och att ungar klarar sig tills de blir flygfärdiga.

/Red.

Beijings tornseglare övervintrar i sydvästra Afrika...

Forskare från Kina, England, Belgien och Sverige har försökt få svar på vart tornseglare från Beijing, Kina, övervintrar. De märkte 31 tornseglare (underarten *Apus apus pekinensis*) i Beijing med ljusloggar. Mer än en tredjedel av dessa återvände till sina häckplatser i Beijing under våren 2015 och forskarna kunde läsa av deras ljusloggar. Det visade sig att seglarna under sin höstflytt först hade flyttat nordväst genom Mongoliet, för att sedan svänga av genom Centralasien till Iran och vidare ner mot södra Afrika. Från oktober till februari tillbringade tornseglarna i Namibia eller västra Sydafrika varefter de tog ungefär samma rutt tillbaka till Beijing dit de anlände under april.

Källa: *Birdlife Sverige's hemsida (www.birdlife.se)*

...och det gör även våra svenska tornseglare

Kinas tornseglare övervintrar alltså i sydvästra Afrika, men vart övervintrar då våra svenska tornseglare? Jo, i sydvästra Afrika! Ljusloggar har markant ökat vår kunskap om tornseglarnas flyttning och en motsvarande studie på svenska tornseglare presenterades 2012. Även dessa övervintrade i sydvästra Afrika, företrädesvis i Kongo.

Läs mer om studien här: <http://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0041195>

/Red.

länder och institutioner, däribland Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) och Uppsala universitet, har man undersökt hela DNA från 48 fågelarter och tre krokodilarter. Resultatet presenterades i åtta artiklar i ett specialnummer av tidskriften Science. De 48 fågelarterna representerar olika utvecklingslinjer i fåglarnas släkträd. Forskarna lyckades bl.a. bekräfta en del tidigare kontroversiella rön, som t.ex. att falkar är närmare släkt med tättingar än med örnar. Tättingarnas närmaste släktingar visade sig dessutom vara papegojorna. Analyserna visade att alla grupper (utom strutsfåglar och stubbstjärtshöns) hade en explosionsartad utveckling för ca 66 miljoner år sedan. Denna utveckling sammanfaller alltså med massutdöendet av dinosaurierna och man håller för troligt att frånvaron av dinosaurier skapade gynnsamma förutsättningar för fåglarnas snabba utveckling. Det krävdes insatser från fler än nio superdatacentra i USA och Tyskland för att analysera den enorma datamängden.

Källa: Birdlife Sverige`s hemsida (www.birdlife.se

/Red.

Fåglarnas släkträd kartlagt

I en jättestudie utförd av forskare från många olika länder och institutioner, däribland Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) och Uppsala universitet, har man undersökt hela DNA från 48 fågelarter och tre krokodilarter. Resultatet presenterades i åtta artiklar i ett specialnummer av tidskriften Science. De 48 fågelarterna representerar olika utvecklingslinjer i fåglarnas släkträd. Forskarna lyckades bl.a. bekräfta en del tidigare kontroversiella rön, som t.ex. att falkar är närmare släkt med tättingar än med örnar. Tättingarnas närmaste släktingar visade sig dessutom vara papegojorna.

Analyserna visade att alla grupper (utom strutsfåglar och stubbstjärtshöns) hade en explosionsartad utveckling för ca 66 miljoner år sedan. Denna utveckling sammanfaller alltså med massutdöendet av dinosaurierna och man håller för troligt att frånvaron av dinosaurier skapade gynnsamma förutsättningar för fåglarnas snabba utveckling.

Det krävdes insatser från fler än nio superdatacentra i USA och Tyskland för att analysera den enorma datamängden.

Källa: Birdlife Sverige`s hemsida (www.birdlife.se

Nätfågelboken

/Red.

Taget i luften

Forskarna har hittat höga halter av kvicksilver hos ismåsar, men även en del gäss verkar vara drabbade...

/Red.

Foto: Thomas Tiger.

www.silvertarna.se